

[Brukt i Aftenposten 2.5.2010](#)

70 år:

Fenomenet Pushwagner

Av Petter Mejlænder

For ti år siden tok de fleste det for gitt at Pushwagner, eller "Skjelettdanseren", som noen kalte ham, ville være død og begravd på syttiårsdagen. Kunstneren selv var intet unntak. Da han ved tusenårsskiftet, etter flere år som uteligger og narkoman fikk et krypinn vegg i vegg med et bordell, kalte han det like godt "Likkista".

Nå er spådommen gjort til skamme. Syttiåringen Pushwagner har fått sitt eget galleri på Oslos beste vestkant og selger som aldri før. De siste to årene er bildene hans vist på utstillinger i Frankrike, Tyskland, Australia, Nederland, Sverige og Østerrike. Og flere land står for tur. Han har fått Høstutstillingens ærespris, og en av verdens fremste produsenter av kunstpapir, Canson, har gjort ham til "evangelist" og skal vise de nye trykkene hans over hele verden.

Fenomenet Pushwagner byr stadig på nye overraskelser.

Pushwagners liv har vært både usannsynlig og tøylesløst. De villeste anekdoter kjemper om plassen i den uskrevne beretningen om hans liv. Tankeløshet og dødsforakt er like karakteristisk som konsentrasjon og målrettethet. Han er et paradoks; banal og dypsindig på samme tid. Det er ikke så lett å forstå fenomenet Pushwagner.

Helt fra ungdommen av har han vært på vei mot det grandiose. Han ville, nærmest for enhver pris, vekk fra den borgerlige tvangstrøyen og inn i berømmelsen. ”Mitt navn er Pushwagner. Merk Dem navnet!” kunne man høre ham si for over tretti år siden. Han visste han hadde talent, men slet med å finne selvtillit og den autentiske streken. Nå har han funnet begge deler.

Ifølge ham selv ble hans løpebane klemt på plass allerede i fødselskanalen og da krigen bokstavelig talt eksploderte rundt ham mens han trakk sine første åndedrag. Vil vi forstå dette kunstnerlivet må vi også tilbake til lille julaften 1944, da han ble påkjørt av en vedfyrt buss. Både foreldrene og legene trodde han skulle dø.

Fra da av bar han avvikerstempelet. Hans livsbane hadde forlatt den trygge borgerlige atmosfæren blant eplehagene i Oslo vest. Ensomhet, mareritt og en sterk følelse av å stå utenfor ble hans bane. Han hadde vært i dødens forværelse. Et sted han skulle bli godt kjent.

Terje Brofos, som han fortsatt heter, ble født 2. mai 1940, og havnet etter få måneder i Humleveien på Berg, sammen med storesøster Grete og mamma Elsa (datter av telegrafdirektør Magne Hermod Petersen) og pappa Fritjof (med en gründerkarriere i USA bak seg). Elsa var biokjemiker og Fritjof var ingeniør. Moren var i arbeid, noe som var et særstykke i denne besteborgerlige bastionen.

Da krigen endelig var over, var lille Terje allerede preget av de voksnes emosjonell fattigdom og deres søvngjengeraktige servilitet. Fenomener som senere skulle danne grunnstemningen i hans kunstneriske univers.

I første omgang ble han reddet av idretten. Han var en mester i de fleste sportsgrener, sommer som vinter. Han kan fortsatt krangle med barndomsvenner om han brukte 59 eller 54 minutter (som jubilanten hevder!) på ski fra Sognsvann til Kikut.

Det var særlig løping, bordtennis og tennis som ble en daglig besettelse. I tenårene var han en av Norges fremste talenter på tennisbanen, og spilte blant annet en minnerik NM-kamp i lagtennis double i 1955 med vennen Arne Melander (senere Norgesmester). Motstanderne var ingen ringere enn Ketil Lund (høyesterettsdommer) og Torvald Moe (ekspedisjonssjef i Finansdepartementet). Terje kom hjem til sin alkoholiserende far med NM-sølv: Moren hadde for lengst flyttet hjemmefra med storesøster Grete.

I guttedagene var han også tiltrukket av det avvikende og grensesprengende, og ble en av strøkets pøbler, selv om han var snill som et lam. Før han var tjue hadde han dessuten slukt filosofihistorien og de litterære klassikerne. Dostojevskijs *Raskolnikov* gjorde et sterkt inntrykk.

Han ble fritatt for tegneundervisning på folkeskolen fordi han ikke klarte å tegne på kommando. Faren hadde lært ham de grunnleggende teknikkene, og resten falt på plass av seg selv. Det som siden er blitt hans særmerke, det suverene perspektivet, den enkle dynamikken og blekkstreken, var med fra starten. Klassekamerater og barndomsvenner husker den dag i dag hans sjeldne ferdigheter.

Barndommens fascinasjon for tegneserier og amerikanske biler, har aldri sluppet ham. Allerede på folkeskolen konkurrerte han med Finn Graff om hvem som kunne tegne de fineste bilene, og *Cabriolet*, ett av hans favorittmotiver i dag, springer

rent og friskt ut av minnet om en rik amerikaonkels ("Sugar daddy") julepresang i barndommen.

Sånn sett er det ikke mulig å forstå Pushwagners kunst uten et visst kjennskap til hans biografi.

Etter flere impulsive reiser i Mellom-Europa, Midt-Østen og USA, mange års studier ved Kunst- og håndverksskolen og Kunstakademiet, og et tiårs løssluppent bohémiliv, raknet det for ham - igjen.

Gnisten var ikke der. Også et fire års samliv med en fotomodell ble som å stange hodet i veggen. Han flyktet til Frankrike, men bare noen dager etter satt han på Kunsternes Hus og hang med hodet.

Det var da Pushwagner-eventyret begynte. Han møtte Axel Jensen, på den tiden allerede en berømt forfatter, som ikke gadd å skrive flere borgerlige romaner. Han ville lage tegneserier – og han vil ha med seg Terje Brofos.

De fant hverandre umiddelbart i stortingspresident C. J. Hambros gamle leilighet i Skovveien. Etter tre måneder hadde de lagt grunnlaget for en ny æra. Og, det viktigste av alt, den nye streken fødtes. I symbiosen. I møtet mellom tanke og hånd, og under påvirkning av Gurdjieff, hippiefilosofi, samfunnskritikk à la 68 og rusdrømmer om det frie og kreative mennesket.

De fortsatte kompaniskapet på Menorca og i Axel Jensens hus i Fredrikstad, sammen med Roar Høyland og Tore Bernitz Pedersen. De første rutene i *Doktor Fantastisk* og *Soft City* ble unnfanget i denne perioden.

Men det ble for grensesprengende og for mange kokker. Han rømte, for å finne en vei ut av kaos.

Pengelens og ute av psykisk balanse havnet han i London, hvor han levde et års tid som gatetegner. Høydepunktet var da han fikk i oppdrag å lage plakat for restauranten Parsons, et motiv som siden ble klassikeren *The Spaghetti Factory*. I 1971 hadde han sin første separatutstilling i en nedrivningstruet leiegård.

Ett år med skrikende tarmer og synkende livsmot var nok. Han var på nippet til å hoppe ut fra en treetasjes bygning for å gjøre slutt på det hele. Men i stedet for å møte døden våknet han dagen etter i sengen til sin første kone, Sally.

Men det hjalp ikke på humøret. Han havnet på 6.avdeling på Ullevål sykehus med en LSD-utløst *Jesus Christ Superstar*-psykose, som han og Sally tok med seg til Madeira.

Da han kom tilbake til London og fikk en datter, fikk han møysommelig stablet seg på egne bein som Pushwagner. William Burroughs cut up-teknikk viste ham veien.

I denne perioden, midt på 70-tallet, la han grunnlaget for sitt hovedverk *Apokalypse*, og han fullførte *Soft City*. Det var i denne oppvåkningen hans skjelvende tusjstrek så dagens lys.

Pushwagner produserte hundrevis av tusjtegninger i London: Et enormt introspektivt arbeid med klare sosialsatiriske og kosmiske over- og undertoner.

Enkelte av bildene er så detaljrike at de krevde et års intenst arbeid. *Selvportrett* er kanskje det mest kjente.

Grunnlaget var lagt for det som skulle bli Pushwagners gjennombrudd og verdensberømmelse i 2008. Men det skulle bli mye kaos pluss mange besøk i dødens venteværelse før han kom så langt.

Det siste kapittelet om skjelettdanseren ennå ikke skrevet. Nå står det om ettermælet og samlingen av livsverket. Samtidig som hans dystre profetier er mer aktuelle enn noen sinne, for kloden står fortsatt i fare for å bli et selvmordseksperiment.

Men det har skjedd noe med motivene. Det kan virke som om han er blitt mildere stemt på sine gamle dager. Med sjokkfarger som en flammekaster og et tannløst smil er det nesten som om han vil trøste oss fordi han angrer på all sin dystopiske dysterhet. Er det en ny styrke, en slags munter og velgjørende godhet som dirigenten tryller frem?

Petter Mejlænder ga ut boken Pushwagner i 2008 og skriver nå på hans biografi. Mejlænder har også skrevet en bok om Axel Jensens liv.